

Türkiye’de Türk İşaret Dili Mahkeme Çevirmenliği Hizmeti Almış Sağır Bireylerin Aldıkları Çeviri Hizmetine Yönelik Görüşleri*

DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZGÜR ŞEN BARTAN** - UFUK ÇELEBİOĞLU***
MESUT YAZICI**** - ERDEM ÖNAL*****

Öz

Bu çalışmada Türkiye’de Türk İşaret Dili (TİD) mahkeme çevirmenliği hizmeti almış Sağır bireylerin aldıkları çeviri hizmetine yönelik görüşlerinin elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 23 Sağır ile Türk İşaret Dili kullanılarak diyalogik iletişim yöntemiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de 7 şehirden 23 Sağır ile yapılan görüşmelerde, 2000-2022 yılları arasında %78,3’ünün 1-3 defa, %21,7’sinin 4-10 defa mahkemede çeviri hizmeti almış olduğu görülmektedir. Katılımcıların %39,1’inin mahkemede sunulan TİD çeviri hizmetini yeterli bulduğu, %26,1’inin yeterli bulmadığı ve %34,8’inin ise kısmen yeterli bulduğu görülmektedir. Ayrıca tarafsızlıkla ilgili sonuçlara bakıldığında katılımcıların %56,5’inin tercümanları mahkeme öncesinde tanıdığı; TİD çevirmeni ile duruşma konusu dışında iletişimde bulunduğu (%56,5); ve Sağır bireylerin (%21,7) mahkemede çevirmenden hukuki açıdan tavsiye veya yardım istediği görülmüştür.

Sonuç olarak mahkemede hizmet veren TİD çevirmenlerinin verdikleri çeviri hizmetine yönelik Sağır bireylerin değerlendirmeleri, beklentileri ve yaşadıkları sorunlarla ilgili önemli bulgular elde edilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında TİD çevirisi alanındaki eğitime yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Türk işaret dili, mahkeme çevirmenliği, sağır beklentileri, etik ilkeler, tarafsızlık

DEAF USERS’ VIEWS OF THE INTERPRETING SERVICES OF SIGN LANGUAGE COURT INTERPRETING IN TÜRKİYE

Abstract

This study aims to collect Deaf users’ views of the interpreting services of Turkish Sign Language (TID) court interpreting in Türkiye. For this purpose, online semi-structured interviews were conducted with 23 Deaf users by using dialogic communication method in TİD. Having interviewed with 23 Deaf users in 7 different provinces of Türkiye, it is seen that 78.3% of the respondents took interpreting services 1-3 times and 21.7% of them took this service 4-10 times

* Bu araştırma Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

** Kırıkkale Ün. Fen Edebiyat Fak. İngilizce Müt. Terc. ABD ozgursen1@yahoo.com, orcid: 0000-0002-7351-7858.

*** Ankara Ün. Türk İşaret Dili Terc. ve Sağır Çalışmaları YL, ufukcelebioglu@gmail.com, Orcid: 0000-0002-6681-1442.

**** Ankara Ün. Türk İşaret Dili Terc. ve Sağır Çalışmaları YL, mesut.yazici@ankara.edu.tr, Orcid: 0000-0002-2539-7433.

***** Ankara Ün. Türk İşaret Dili Terc. ve Sağır Çalışmaları YL, erdemonal22@gmail.com, Orcid:0000-0002-5041-6915.

Gönderim tarihi: 9.10.2022

Kabul tarihi: 3.12.2022

during 2000-2022. Also, while 39.1% of the participants found interpreting services sufficient, 26.1% of them found it not sufficient, and 34.8% of them found it partly sufficient. Furthermore, having examined the findings on impartiality, 56,5% of the participants get acquainted with interpreters; communicate with the interpreter on topics not concerning proceedings (56,5%); and Deaf individuals demand personal thoughts related to jurisdiction in the proceedings (21,7%). As a result, the study gathered important data on Deaf users' evaluations, expectations and problems concerning the interpreting services of Turkish Sign Language (TİD) court interpreting. In the light of the data collected, this study has some implications on TİD interpreter training.

Keywords: Turkish sign language, court interpreting, deaf expectations, ethical standards, impartiality

GİRİŞ

Çalışmanın amacı Türkiye'de Türk İşaret Dili mahkeme çevirmenliği hizmeti almış Sağır bireylerin aldıkları çeviri hizmetine yönelik görüşlerinin elde edilmesi amaçlanmıştır. Bilindiği gibi devletin resmî dili veya dillerini yeterince bilmeyen kişilerin hukuk, sağlık, eğitim, emniyet ve sosyal güvence sistemi ile ilgili hizmetlerden yararlanmalarını sağlayacak sözlü çeviri ve benzeri hizmetler "toplum çevirmenliği" olarak adlandırılmaktadır (The Critical Link: Interpreters in the Community, 1997). Türkiye'de toplum çevirmenliği ve kurumsallaşması açısından sınırlı farkındalık olduğu bilinmektedir (Diriker, 2015; Tahir-Gürçağlar&Diriker, 2004, s. 74). Günümüzde bu sorunun hala devam ettiği görülmektedir (Duman, 2018; Ross, 2018). Ülkemizde Türk İşaret Dili çevirmenliği alanında eğitim veren bir önlisans/lisans bölümü mevcut değildir. Bilindiği kadarıyla lisansüstü eğitim veren iki anabilim dalı mevcuttur. 2018 yılında ilk kez Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk İşaret Dili Tercümanlığı ve Sağır Çalışmaları Anabilim Dalı kurularak çevirmen yetiştirilmeye başlanmıştır ve bu alanda araştırmalar yapılmaktadır. İki yıllık tezli ve tezsiz yüksek lisans programı ikidilli bir eğitim vermektedir ve aday tercümanlarının (CODA, Sağır ve/veya yabancı dil olarak öğrenmiş) toplum çevirmenliği, eşzamanlı ve ardıl çeviri, çeviribilim vb. derslerle mesleki gelişimlerini sağlamaktadır. Ayrıca Hacettepe Üniversitesinde Türk İşaret Dili Çalışmaları ve Uygulamaları Tezsiz Yüksek Lisans Programı da aktif olarak lisansüstü eğitimi vermeye devam etmektedir.

Toplum Çevirmenliği alanındaki sorunlardan birisi de mahkeme çevirmenliğinin meslekleşmesi ve dolayısıyla da hizmet alıcıların farklı düzeylerde çeviri kalitesiyle karşılaşmalarıdır (Bajčić & Dobrić Basaneže, 2016). Söz gelimi Napier ve Haug (2016), tercümanlık mesleğindeki koşulları ve eğitim gereksinimlerini saptamak için Avrupa'da hukuk ortamlarında işaret dili çevirmenliğinin mevcut durumunu incelemiştir. Bulgular, Avrupa genelinde mahkemede işaret dili çevirmenliği hizmetinin nasıl gerçekleştiği konusunda standartların olmadığını ortaya koymaktadır. Meslekleşme konusunda yapılan birçok çalışma ülkemizde de bu bulguyu desteklemektedir (Conker, 2017; Yücel, 2018; Gökçe, 2018). Ayrıca Diriker (2011), çeviri hizmeti alanların beklentilerinin anlaşılmasının meslek için oldukça önemli olduğunu ve bu alandaki bulguların program geliştirme konusunda yol gösterici olduğunu vurgulamaktadır. Mahkemede görev alan TİD tercümanlarının verdikleri hizmete yönelik görüşlerinin ve

gereksinimlerinin de elde edilmesi yaşanan sorunların belirlenerek çözüm yollarının bulunması ve tercüman yetiştirmeye yönelik müfredata yön vermesi açısından oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de Sağır bireylerin mahkemelerde hizmet veren Türk İşaret Dili tercümanlarından aldıkları çeviri hizmetine yönelik görüşlerini elde etmek ve aldıkları hizmetle ilgili olarak çeviri kalitesi ve etik değerler gibi tercümanlıkla ilgili değerlendirmeleri, beklentileri ve yaşadıkları sorunları derlemektir.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Mahkeme çevirmenliği, *toplum çevirmenliği* genel başlığı altında gelişerek artık başlı başına bir meslek haline gelmiş vatandaşların mahkeme ortamlarındaki iletişim gereksinimini karşılamak üzere, genellikle ikili görüşme çevirisi esasına dayalı olarak, kimi zaman da andaş, ardıl ve fısıltı çevirileri olarak gerçekleştirilen bir sözlü çevirmenlik türüdür. Tercüman ve bilirkişi kavramları mahkeme çevirmenliğinde öne çıkan kavramlardır (Eryılmaz ve Demez, 2019).

Chang ve Araujo, (1975) mahkeme çevirmenleri arasında da şahitler için çeviri yapana şahit çevirmeni, avukatlar, şahitler ve hâkim arasında geçen konuşmaları savunma makamına çevirene duruşma çevirmeni, savunma ile avukatın iletişimini sağlayana ise savunma çevirmeni şeklinde nitelendirmeler olduğunu belirtmektedir. Özellikle Amerika ve Avustralya gibi çokuluslu demografik özelliğe sahip ülkelerde yabancı tanık, sanık ve davalı tarafların mahkeme nezdinde iletişim kurmasını çevirmenler sağlar. Bu çeviri hizmetinde çevirmenin hukuk diline ve usullerine hâkim olması gerekmektedir. Çoğunluklar hâkimin talebi uyarınca soru-cevap şeklinde, hâkim soru sorduğunda ardıl, sanık/müşteki yanıt verirken uzun-ardıl veya eşzamanlı çeviri türü uygulanır. Bu çeviri türleri uygulanırken Türkiye’de çoğunlukla yüz yüze, daha az sıklıkla SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) üzerinden, çok daha az sıklıkla telefonla çeviri yapılır. SEGBİS’te hâkim ve tercüman bir arada, Sağır kişi farklı bir lokasyondan, telefonla çeviride ise hâkim veya savcı ile Sağır birey bir arada, tercüman mekândan bağımsız olabilir.

Türkiye’de Türk İşaret Dili Çevirmen nitelikleri açısından bakıldığında Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından görevlendirilen yetkililer tarafından hazırlanan işaret dili tercüman yeterlilikleri vardır. Bu yeterlilikler kapsamında (2020) işaret dili çeviri alanı dörde ayrılmıştır: konferans, toplum, görsel-işitsel ve eğitim ve işaret dili toplum çevirmeninin iki yıl içinde en az 60 gün alanında hizmet vermesi ve yapılması planlanan performans sınavında belirtilen polis, mahkeme, spor, sosyal hizmet vb. toplum çevirmenliği alt alanlarından üçünde çeviri yapması gerekmektedir. Ancak bu yeterlilikler, sertifika programı ve sınavlar yürürlükte değildir; bir başka deyişle henüz hayata geçirilmemiştir.

Ayrıca MEB İşaret Dili Öğretici ve Tercüman Eğitimi Kurs Programı adı altında 2014’ten bu yana 210 saatlik (7 hafta x 30 saat) kurslar düzenlemektedir. Bu kurslar her ne kadar işaret dilini yaygınlaştırmaya hizmet etmiş olsalar da dil yeterliliği, kuramsal ve uygulamalı çeviri eğitimi, meslek eğitimi vb. konularda Türk İşaret Dili tercümanı yetiştirme konusunda yetersiz olmasıyla eleştirilmiştir.

Ülkemizde Türk İşaret Dili çevirmenliği alanında eğitim veren bir önlisans/lisans bölümü mevcut değildir. Bilindiği kadarıyla lisansüstü eğitim veren iki anabilim dalı mevcuttur. 2018

yılında ilk kez Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk İşaret Dili Tercümanlığı ve Sağır Çalışmaları Anabilim Dalı kurularak çevirmen yetiştirilmeye başlanmıştır ve bu alanda araştırmalar yapılmaktadır. İki yıllık tezli ve tezsiz yüksek lisans programı ikidilli bir eğitim vermektedir ve aday tercümanları (CODA, Sağır ve/veya yabancı dil olarak öğrenmiş) toplum çevirmenliği, eşzamanlı ve ardıl çeviri, çeviribilim vb. derslerle mesleki gelişimlerini sağlamaktadır. Bu programa girme koşulu Türkiye’de ve dünyada bir ilk olan Türk İşaret Dili Yeterlilik Sınavı’ndan (TİDYes) en az 70 puan alması gerekmektedir. TİDYes 2019 yılında Türk İşaret Dili yeterliliğini ölçmek için hazırlanmış kişiye özel bilgisayar-temelli dil sınavıdır ve TÖMER (Ankara Üniversitesi) tarafından geliştirilmiştir. TİDYes 2019’dan bu yana çeşitli kamu kurumlarında TİD yeterliliği için kabul gören bir sınav olmuştur. Örneğin, TİD tercüman alım sınavlarında ASHB tarafından temel şart olarak 60 ve üzeri puan almış olma zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca Hacettepe Üniversitesinde Türk İşaret Dili Çalışmaları ve Uygulamaları Tezsiz yüksek lisans programı da aktif olarak lisansüstü eğitim vermeye devam etmektedir. Tüm bunların yanı sıra bu iki bölümün dışında çeviribilim ve mütercim tercümanlık programlarında lisansüstü tezler üretilmekte ve araştırmalar yapılmaktadır.

Ancak hala birçok kamu ve özel kurum sadece beyana dayalı dil yeterliliği ya da MEB’in işaret dili kursunu bitirmiş olma şartı ile TİD tercümanı hizmeti vermektedir/almaktadır. Örneğin, birçok kamu kuruluşunda TİDYes dil yeterlilik şartı aranmamaktadır. Bu durum, çeviride en temel şart olan dil yeterliliği gerekliliğinin dahi yerine getirilmeden çeviri yapılmasıyla sonuçlanmakta ve dil hizmeti alan Sağır bireylerin mağduriyet yaşamalarıyla sonuçlanmaktadır. 2022 yılından itibaren mahkemelerde görev alacak TİD tercümanlarında TİDYes dil yeterlilik şartı aranmaktadır İlgili mevzuat aranan nitelikleri şöyle tanımlamaktadır:

“İşaret dili çevirmenliği için, işaret diline ilişkin diploma, ruhsatname ve sertifika gibi belgelere sahip olmak şartıyla işaret dili çevirmenliğini en az 5 yıl süreyle yaptığını ilgili meslek kuruluşundan alınacak belge ile belgelendirmek ve dil edinimi işaret dili olmayıp işaret dilini kurslardan öğrenerek çevirmen belgesi alanlar için Türk İşaret Dili Yeterliliği Sınavı (TİDYES)’den en az B2 düzeyinde (75 ve üzeri) puan almış olmak” (Bilirkişi Daire Başkanlığı Ek 2 Aranan Nitelikler, 2022, s.44).

Alanda yapılan toplum çevirmenliği ve/veya mahkeme çevirmenliği çalışmalarına bakıldığında (Conker 2017; Eryılmaz ve Demez, 2021;Gökçe 2018; Yücel, 2018; Şen Bartan, Aral, Karabulut, 2021), özellikle mahkeme çevirmenliğinde eğitim, dil becerileri, diğer meslekleşme koşulları açısından sorunlar olduğu kaydedilmektedir. Toplum çevirmenliğinin bir alt dalı olan mahkeme çevirmenliği meslekleşme açısından yetersiz bir alan olarak görülmektedir (Doğan, 2004; Esin Yücel, 2019). CMK’nın 202. Maddesine istinaden yargı dilinde meramını anlatacak kadar dil bilmeyen veya kısıtlı dil yetkinliği olanlarla engelli bireylerin mahkemede çeviri hizmeti almasına dayanan mahkeme çevirmenliğinde özellikle Türk İşaret Dili çevirisi alanında Türkiye’de lisans düzeyinde eğitimin olmaması, sadece yüksek lisans düzeyinde eğitimin son yıllarda Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi’nde açılmış olması, akreditasyon sorunu, mahkemeye çevirmen olarak başvuru sürecinde dil yeterliliğine ilişkin kısıtlı olanaklar nedeniyle dikkat edilmemesi gibi sebeplerle sorunlar görülmektedir. Nitekim Şen Bartan, Aral ve Karabulut’un çalışmasında (2021) 10 şehirde mahkemelerde Türk İşaret Dili çevirmenliği hizmeti veren 23

tercümandan elde edilen verilere bakıldığında, hiçbirinin üniversite düzeyinde işaret dili veya çeviri eğitimi almadığı, %78,3'ünün (n 18) hukuk veya hukuk sistemi bilgisine dair bir eğitim almadığı, %46,6'sının da (N 7) çeviriye dair bir eğitim almadığı görülmüştür. Tercümanların etik ilkelerle ilgili bilgi ve deneyimleri de yetersizlikler arasındadır. Örneğin, tarafsızlık ilkesi ile ilgili olarak tercümanların yarısından fazlası (%52) hem davalı hem davacı için hizmet verdiklerini ve birçoğu (%72) mahkemede tanıdığına hizmet verdiğini belirtmiştir. Tercümanların çoğu CODA olduklarını yani işaret dili yeterliliklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Ancak görülmektedir ki işaret dili bilmek her dil çiftinde olduğu gibi çeviri edinci açısından yeterliliklerin tam olduğu anlamına gelmemektedir. Çevirmen değerlendirmesinde çevirmenin kuramsal yeterlilikleri, mesleki bilgisi, dil yeterliliği, etik ilkelerle ilgili bilgisi ve davranışa dönüştürme durumu, çevirmenin rolü vb. ölçütlerin de dikkate alınması gerekmektedir. Alandaki bir diğer önemli çalışmada Yücel'in (2018) Türkiye'de mahkeme çevirmenliğinin görünürlüğünü ve rolünü araştırdığı çalışmadır. Buna göre profesyonelleşmeyle ilgili olarak İstanbul adliyesindeki listede yer alan tercümanların yaklaşık yarısının kendilerini tercüman veya avukat olarak tanımladığını, diğer yarısının ise mahkeme çevirmenliğinin ikincil bir meslek olduğu farklı bir meslek listelediğini göstermektedir.

Benzer şekilde, Pöllabauer'in (2004) göç ve iltica durumlarında yapılan çeviri kayıtlarını söylem çözümlemesi yaptığı çalışmasında, tercümanların "tarafsız" arabulucular gibi davranmadıklarını, bunun yerine konuşmayı özetledikleri veya açıkladıkları (paraphrase) ve gerekli olduğuna inandıklarında ve bir anlaşmazlık söz konusu olduğunda görevlilerin beklentilerini karşılamaya çalıştıkları belirlenmiştir (Pöllabauer, 2004:s.175). Çeviri etiği çevirmenin hakları ve çevirmenin sahip olduğu sorumluluklar üzerinde durmaktadır. Solow (1981) "etik kuralların tercümanı koruduğunu ve izlenecek kılavuzlar ve standartlar sağlayarak kararlarının keyifliğini azalttığını" belirtmektedir. Etik kurallar meslektaşının önemli bir parçasıdır ve çevirmenin çevirmen mesleğine özel gizlilik, tarafsızlık, doğruluk ve dürüstlük gibi etik ilkelerin farkında olup bu kurallara uygun hareket etmesi beklenmektedir (UNHCR Austria, 2017: 70).

Kaliforniya Mahkeme Tercümanları için Mesleki Standartlar ve Etik İlkeler (Professional Standards and Ethics for California Court Interpreters) (Judicial Council of California, 2013) işaret dili alanı için hazırlanmış bilinen bir belgedir. Bu kılavuz tercüman edincini ve etik kurallara uyup uymadığını ölçebilmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği (EULITA) hukuk alanında çalışan tercümanların mesleki standartlarının tanımlanması konusunda çalışmalar yapmaktadır (ISO/AWI 20228) (Bajčić&Dobrić Basaneže, 2016).

İşaret diline özgü mahkeme çevirmenliğine yönelik olarak iki belge öne çıkmaktadır. İlki Ulusal Sağır Derneği (National Association of the Deaf-NAD) diğeri ise Sağırlar için Tercümanlar Kaydı (Registry of Interpreters for the Deaf-RID) tarafından hazırlanan ilkelerdir. Kısa adı RID olan dernek yedi maddede etik kuralları özetlemektedir: gizlilik, meslektaşına (mesleki bilgi ve becerilere sahip olma), davranış (etik davranışlar), müşteriye saygı, iş arkadaşına saygı, iş uygulamaları (iş yerinde etik koşullar) ve kişisel gelişim.

Avusturalya İşaret Dili Tercümanları Derneği'nin (The Australian Sign Language Interpreters' Association-ASLIA) hazırlanmış olduğu ilkeler (2007) yukarıdaki maddelerle benzer

özellikler göstermektedir. Bu ilkeler mesleki hesap verebilirlik, mesleki yeti (competence) ayrımcılık yapmama, mesleki ilişkilerde doğruluk/bütünlük (integrity) ve etik iş uygulamaları olarak sıralanmaktadır.

Toplum tercümanları için yaygın zorunlu hizmet öncesi eğitimin yokluğunda etik kurallar çoğu ülke için genel davranış ve uygulama kurallarının belirlendiği tek tutarlı standart haline gelmiştir. Arslan'a (2017) göre çeviri faaliyetleri ve bunun sonucunda ortaya çıkan çeviri davranışı, kültürler arası sorumluluklar gerektirir ve bunların sosyal yönleri açıkça fark edilebilir.

Türkiye'de Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik'e göre tercümanların etik değerleri şu şekilde belirlenmiştir;

"Yemin ve etik ilkeler MADDE 10 –

(1) Listeye ilk defa kabul edilenler ile listeden kendi isteği ile çıkarılıp yeniden kabul edilenlere komisyonca daha önce belirlenen ve ilân edilen gün veya günlerde Kanunun 64 üncü maddesinin beşinci fıkrası uyarınca yemin ettirilir.

(2) Tercümanlar görevlerini yaparken aşağıdaki etik ilkelere uygun davranmak zorundadırlar.

- a) Bağımsızlık.
- b) Tarafsızlık.
- c) Dürüst davranma ve doğruyu söyleme.
- ç) Görevini bizzat yerine getirme.
- d) Sır saklama.
- e) Temel yargulama ilkelerine uygun davranma"

Ayrıca ülkemizde mahkeme tercümanları "Görevimi tarafsız, adalete bağlı olarak yerine getireceğime, bilime uygun olarak, şerefim ve vicdanım temelinde gerçekleştireceğim" olarak yemin etmektedir.

Bu çalışmada tarafsızlık etik ilkesiyle ilgili sorular Sağır katılımcılara yöneltilerek etik konusunda beklentileri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin cevaplar elde edilmiştir.

Çeviri hizmeti alan Sağırın gereksinimleri ve beklentileri işaret dilinde çeviri kalitesinin önemli bir parçasıdır. Çeviri hizmeti alan kişilerin yüksek kalitede çeviri beklentileri bulunmaktadır. Örneğin, Diriker'in (2011) elde ettiği bulgulara göre konferans çevirisi hizmeti alan katılımcılar en çok tercümanlardan kavramlara ve/veya konuya aşina olmasını ve anlamı aktarabilmesini beklemektedirler.

Kurz ve Pöchacker'e (1995) göre sözlü medya çevirilerinde sekiz farklı parametrenin önemli olduğu vurgulanmaktadır. 1) anlaşılabilirlik; (2) eşzamanlılık; (3) eksiksiz bilgi; (4) eksiksiz çeviri; (5) uygun yüz ifadeleri; (6) ölçünlü işaret; (7) zarafet; (8) kıyafet kuralları. Napier'e(2002) göre tercümanların kültürel normlara ve değerlere göre hedef kitlenin gerekliliklerini de göz önünde bulundurarak mesajın ne anlama geldiğini nasıl yorumlandığını en iyi şekilde iletmeleri gerekmektedir.

Mahkemede işaret dili çevirisiyle ilgili ölçütler de oldukça önemlidir. Örneğin, Maya de Wit ve Irma Sluis (2014, s.79) çeviri hizmeti alan Sağır bireylerin görüşlerini aldığı çalışmalarında Sağırın önem sırasına göre aşağıdaki ölçütlere değer verdiğini belirtmektedir:

Tercüman,

1. sadık biçimde (%100 çevirisi yapılmış) tercüme eder,
2. anlaşılır ve açık/akıcı/açık işaret kullanarak tercüme eder,
3. profesyonel bir tutuma sahiptir,
4. sözlü dile çeviri yapabilir,
5. işaret dilini/dilsel değişimleri/ el dışı hareketleri doğru biçimde kullanabilir,
6. yanlış iletişim kurulmadığını garanti eder,
7. mesleki gelişimini devam ettirir,
8. gizliliği devam ettirir,
9. çeviri görevinden sonra hizmet alanı değerlendirir,
10. esnektir,
11. kendini çeviri görevine hazırlar,
12. terminoloji ve bağlamla ilgili bilgi sahibidir,
13. Sağır toplumunun içindedir.

Ayrıca araştırmacıların çalışmalarında sorulan açık uçlu sorularda çeviri hizmeti alan Sağır bireylerin *güven* ve tercümanın *genel tutum/davranışının* en çok üzerinde durulan noktalar olduğunu belirttikleri görülmüştür.

TÜRKİYE'DE TÜRK İŞARET DİLİ

Dünya Sağlık Örgütü hesaplamalarına göre dünya nüfusunun yaklaşık olarak %15'ini engelliler oluşturmaktadır. Türkiye' de bazı kamu kurum ve kuruluşlarına herhangi bir sebepten dolayı başvurmuş engelli bireylerin verilerinin derlenmesi ile oluşan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan 2020 yılı Ulusal Engelliler Veri Tabanına göre 2.511,950 birey kayıtlı olup bunun yaklaşık %10'unu işitme engelliler oluşturmaktadır.

Türk İşaret Dilinin (TİD) ülkemizde resmi olarak kabul edilmesi 1 Temmuz 2005 yılında yürürlüğe giren 5378 sayılı "Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile gerçekleşmiştir. Aynı kanunun 15. Maddesinde "Türk Dil Kurumu Başkanlığı tarafından Türk işaret dili sistemi oluşturulur" ifadesi yer alarak işaret dili sisteminin oluşturulması görevi Türk Dil Kurumuna verilmiştir.

2006 yılında 26224 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "İşaret Dili Tercümanlığı Hizmeti Verecek Personelin Yetiştirilmesi ile Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik" Sağır bireylere çeviri hizmeti verecek personelle ilgili hususları düzenlemiştir. (Conker, 2015).

5378 sayılı kanunu takiben konuyla ilgili çıkarılan bir diğer yönetmelik de 26139 sayılı resmi gazetede yayımlanan "Türk İşaret Dili Sisteminin Oluşturulması ve Uygulanmasına Yönelik Usul ve Esasların Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik"tir. Söz konusu yönetmelikte işaret dili tercümanlarının görevleri tanımlanmıştır (Conker, 2015). Buna göre Türk işaret dili tercümanı:

'İşitme özürlü, dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin eğitim, iş, sağlık, eğlence, çalışma, sosyal hayata katılım, hukuki durumlar veya buna benzer hallerde çevreleri ile iletişimine yardımcı olan ve yeterliliği onaylanmış kişiyi ifade eder (T.C. Resmi Gazetede 2006).

Aynı yönetmelikle Türk İşaret Dili sisteminin oluşturulması ve çeviri hizmetleri de dahil olmak üzere ilgili tüm çalışmaların iş birliği içerisinde yürütülmesini amaçlayan TİD Bilim ve Onay Kurulu (TİDBO) kurulmuştur. Yönetmeliğin 7.maddesinde kurulda hangi kurum ve kuruluşların temsilcilerinin bulunacağı belirtilmiştir. Buna göre TİDBO'da Türk İşaret Dili ve Dilbilimi konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip ve TDK tarafından belirlenen akademisyenler ile TDK, ÖZİ, MEB, SHÇEK ve en çok üyeye sahip işitme engelliler federasyonundan temsilciler bulunacaktır. Yönetmeliğin 11. Maddesine göre kurul 3 ayda bir toplanmaktadır. Uluslararası alanyazında işaret dili ve toplum çevirmenliği hizmetlerinin gelişimi için ilgili paydaşlar arasındaki iş birliğine atfedilen önem düşünüldüğünde TİDBO'nun kurulması alanın Türkiye'deki gelişimi için yerinde bir adım olmuştur (Conker, 2015).

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından taşralarda görev yapacak TİD tercümanı alımı için sınav yapılmış, başvurular TİDBO tarafından görevlendirilen yetkililerce incelenmiş, sınava 70 kişi katılmış, 24 kişi sınavda başarılı olmuş ve illerde göreve başlamıştır. Aile, Sosyal ve Politikalar Bakanlığı (ASPB) ikinci bir tercümanlık sınavını 2013 yılında gerçekleştirmiş, sınava 950 kişi başvurmuş, başvuruları TİDBO tarafından görevlendirilen yetkililer değerlendirmiş, 87 kişi sınavda başarılı olmuştur. Söz konusu sınavda sınav yöntemi olarak tercüman adaylarından işaretten sese ve sestten işarete çevri yapılması talep edilmiştir. Hali hazırda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde Bakanlık ve taşralarda görev yapmak üzere 56 Türk İşaret Dili Tercümanı bulunmaktadır.

Son yıllarda TİD tercümanlık hizmeti veren bir başka sistem de ESİM'dir (Engelsiz Sağlık İletişim Merkezi). ESİM olarak bilinen bu uygulamada TİD bilen personelden oluşan iletişim merkezi ile mobil uygulama üzerindeki tüm işitme engelli vatandaşlara işaret dilinde 7/24 görüntülü olarak hizmet verilmektedir. Bu merkezde 8 TİD tercümanı 4 sağlık personeli olmak üzere 12 kişi çalışmaktadır. (Kişisel İletişim 23 Eylül 2021).

2021 yılında Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığınca mahkemelerde tercümanlık yapmak üzere Bilirkişi Listesi oluşturulmak üzere ilana çıkılmış, ilana göre tercümanın herhangi bir Mütercim-Tercümanlık bölümünden mezun olması şartı aranmamış ve ilana başvurmak için istenilen belgelerde Tercüman olmak istediği dil veya diller ile işaret diline ilişkin diploma, ruhsatname, sertifika gibi belgelerin aslı veya komisyon tarafından onaylanmış örneği istenilmiş böyle bir belgenin olmaması durumunda tercümanlık faaliyetini yerine getirecek derecede dil bildiğinin yazılı olarak beyanı yeterli görülmüştür. Bir bireyin işaret dilini bildiğini beyan etmesi mahkemelerde veya polis istasyonlarında görev yapması için yeterli görülmektedir. Başvurular Adli Yargı Komisyonunca değerlendirilmiş 2022 yılı için başvurusu kabul edilenlerin listesi yayınlanmış listede tercümanların isim ve soy isimleri, bildikleri dilleri ve cep telefon numaraları yayınlanmıştır. Bu uygulama ile mahkemeye katılan kişilerce çevirmen kolayca tespit edilebilir, çevirmene rahatlıkla ulaşabilir, bu yaklaşım çevirmenin güvenliğini tehdit edebilir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama yöntem ve teknikleriyle çalışma grubuna yer verilmektedir.

Türkiye’de mahkemelerde hizmet veren Sağır bireylerin Türk İşaret Dili tercümanlarından aldıkları çeviri hizmetiyle ilgili olarak çeviri kalitesi ve etik değerler gibi tercümanlıkla ilgili değerlendirmeleri, beklentileri ve yaşadıkları sorunlara yönelik görüşlerini elde etmek için nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler hem standart (seçenekli, kısa yanıt vb.) hem de esnek soru tipleriyle (açık uçlu) karma bir görünümde ve derinlemesine bilgi toplama özelliği vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Bu nedenle araştırmada veri toplama tekniği olarak benimsenmiştir.

Türkiye’deki farklı illerde mahkemelerde Türk İşaret Dili tercümanlarından hizmet almış 23 Sağır bireye Zoom uygulaması üzerinden (22 kişi) ve yüz yüze (1 kişi) görüşme yoluyla TİD kullanılarak uygulanmıştır. 28 sorudan oluşan ve demografik bilgiler, çeviri kalitesi ve etik konularına yönelik katılımcı görüşleri gibi 3 ana bölümden oluşan görüşme formunda yer alan çeviri ile ilgili görüşlerin alındığı maddeler alanda yapılan çalışmalardan (Diriker, 2011; Kurz&Pöchacker, 1995; Judicial Council of California, 2013; Maya de Wit&IrmaSluis, 2014) derlenerek oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme Zoom uygulaması üzerinden ve yüz yüze olmak üzere bu çalışmanın araştırmacıları tarafından Diyalojik İletişim Yöntemi (UNHCR Avusturya, 2017, s. 27) gözetilerek uygulanmıştır. Bu yöntem Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlama aşamasında Sığınma Süreçlerinde Çalışan Tercümanlara Yönelik El Kitabı’ndaki (Handbook for Interpreters in Asylum Procedures, 2017) görüşlerden faydalanarak kişisel görüşme sırasında alınan bilginin niceliğini ve niteliğini yukarı taşımak için uygulanan bir yöntemdir. Ana ilkeleri şöyle sıralanmaktadır:

- Görüşme bir diyalog olarak algılanmaktadır.
- Diyalog duyguları anlayarak (empati kurarak) iletişim kurmak anlamına gelmektedir.
- Kullanılan iletişim yöntemi güvenilir ve yeteri kadar ayrıntı içeren bilgi toplamayı desteklemektedir (UNHCR Avusturya, 2017, p. 28).

Tablo 1’de araştırmacılar tarafından uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme öncesinde, sırasında ve sonrasında Diyalojik İletişim Yöntemi ile ilgili yapılması gereken ayrıntıları içeren kontrol listesi yer almaktadır. Bu kontrol listesi araştırmacılar tarafından Yarı yapılandırılmış görüşmeden önce Sağır bireyler için adapte edilmiş ve bu çalışma için benimsenmiştir.

Tablo 1: Diyalojik İletişim Yöntemi Kontrol Listesi

	<i>Aşağıdaki ifadeler için EVET / HAYIR seçeneklerinden uygun olanı işaretleyiniz.</i>	Evet	Hayır
	Hazırlık Aşaması		
1	Katılımcıya uygulanacak yarı yapılandırılmış görüşmenin aşamalarını tanımladın mı?		

2	Katılımcıya uygulanacak yarı yapılandırılmış görüşmenin amacı hakkında bilgi verdin mi?		
3	Sağır ile herhangi bir çıkar çatışması var mı?		
4	Katılımcıya uygulanacak yarı yapılandırılmış görüşme ile ilgili terminoloji çalışması yaptın mı?		
5	Katılımcıya uygulanacak yarı yapılandırılmış görüşme ile ilgili terminoloji çalışmasında herhangi bir kaynağa başvurdu mu?		
	Açılış ve İlişki Kurma		
6	Katılımcıya uygulanacak yarı yapılandırılmış görüşmeden önce konuşarak pozitif bir ilişki kurup ona güven sağladın mı?		
7	Sağır kültürüne yönelik saygı kuralları çerçevesinde katılımcıyı karşıladın mı?		
8	Görüşmede katılımcının ve senin konumlandırman uygun muydu?		
9	Katılımcıya uygulanacak yarı yapılandırılmış görüşmenin kayda alınacağını ve bu kaydın gizli kalacağını katılımcıya bildirdin mi?		
10	Görüşmeyle ilgili katılımcının itirazı olup olmadığını sordun mu?		
11	Görüşmeden önce katılımcıyla sohbet (günlük konuşmalar, kişinin hobilerinden vb.) ettin mi?		
	Giriş Aşaması		
12	Katılımcıya yapılacak çalışmanın amacı, hedefi, içeriği hakkında bilgi verdin mi?		
13	Katılımcıya yapılacak görüşmede tam olarak görevinin ne olduğunu belirttin mi?		
14	Katılımcıya çalışmanın konusunda ilgiliye bilgi verdin mi?		
15	Katılımcıya çalışmanın sonuçlarının kendisi ile paylaşacağını belirttin mi?		
	Odaklı Bir Temaya Giriş Aşaması		
16	Katılımcı görüşmenin amacı, hedefi, içeriği hakkında verilen bilgi hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu hissetti mi/tatmin oldu mu?		
	Sağırın Kendini Özgürce İfade Edebilme Aşaması		
17	Katılımcının sorulara verdiği yanıtları kesintiye uğratmadan dinledin mi?(Yönlendirici sorular ve ifadelerden kaçınmak gibi)		
18	Katılımcının sorulara verdiği yanıtları sözel olmayan yüz mimik ve jestlerle aktif olarak dinledin mi?		
19	Katılımcıların sorulara vermiş olduğu yanıtları not aldın mı?		
20	Katılımcının sorulara verdiği yanıtlara yansıtıcı ifadeler kullanarak daha fazla bilgi vermeye teşvik ettin mi? (Bana bundan bahset, anlıyorum, daha sonra ne oldu vb.)		
21	Katılımcı sorulara yanıt verirken ilgili konudan uzaklaştığında önleyici tedbirler uyguladın mı?		
	Değerlendirme, İnceleme ve Araştırma Aşaması		

22	Katılımcının sorulara verdiği yanıtlardaki boşluk veya tutarsızlıkları netleştirdin mi?		
23	Katılımcının sorulara verdiği yanıtlarda yaş, eğitim seviyesi, olgunluk düzeyine göre ilgilinin anlayabileceği bir dil kullandın mı?		
24	Kullandığın dil net, basit ve açık mıydı?		
25	Görüşme sonunda çelişkili yanıtlar verilen soruları belirleyip katılımcıdan yanıtı tekrar açıklamasını istedin mi?		
26	Soruları Türk İşaret Dili ile bire bir aktarabildin mi?		
27	Kültürel farklılıkları dikkate alarak Sağır kültürüne uygun çeviri yaptın mı?		
	Kapanış Aşaması		
28	Katılımcıya kapanışta anketle ilgili yorum sunma veya soru sorma imkânı verdin mi?		
29	Verilen tüm yanıtların tutarlı ve doğru olduğundan emin oldun mu?		

Katılımcılar

Türkiye’ de mahkemelerde Türk İşaret Dili tercümanlarından 10 yıl içinde en az bir kez hizmet almış Sağır bireyler bu çalışmanın katılımcılarıdır. Tablo 2’de görüldüğü gibi çalışmaya Türkiye’nin 7 farklı ilinde ikamet eden 15 erkek ve 8 kadın katılmıştır.

Tablo 2: Veri Toplanan İllerdeki Katılımcı Sayısı

SAYI	İl	Katılımcı Sayısı
1	Denizli	9
2	Ankara	8
3	Eskişehir	1
4	Kocaeli	1
5	Kütahya	1
6	Aydın	1
7	İstanbul	2
Toplam		23

BULGULAR

Bu bölümde Türkiye’de Türk İşaret Dili mahkeme çevirmenliği hizmeti almış Sağır bireylerin aldıkları çeviri hizmetine yönelik görüşleri sunulacaktır. Türkiye’de Türk İşaret Dili (TİD) mahkeme çevirmenliği hizmeti almış 23 Sağır bireyle aldıkları çeviri hizmetine yönelik görüşleri 28 soru içeren çevrim içi yarı yapılandırılmış anket yolu ile elde edilmiştir. Sağır bireylerin görüşlerinin alındığı görüşme formu bireylerin demografik özelliklerinin, çeviri kalitesinin ve etik ile ilgili görüşlerinin sorulduğu 3 ana bölümden, toplam 28 sorudan oluşmaktadır.

İlk 10 soru katılımcıların demografik özellikleriyle ilgilidir. Buna göre 15 erkek ve 8 kadından oluşan ve Türkiye'nin 7 farklı ilinde (Ankara, Denizli, Eskişehir, Kocaeli, Kütahya, Aydın, İstanbul) ikamet eden katılımcıların yaş ortalaması 44'tür.

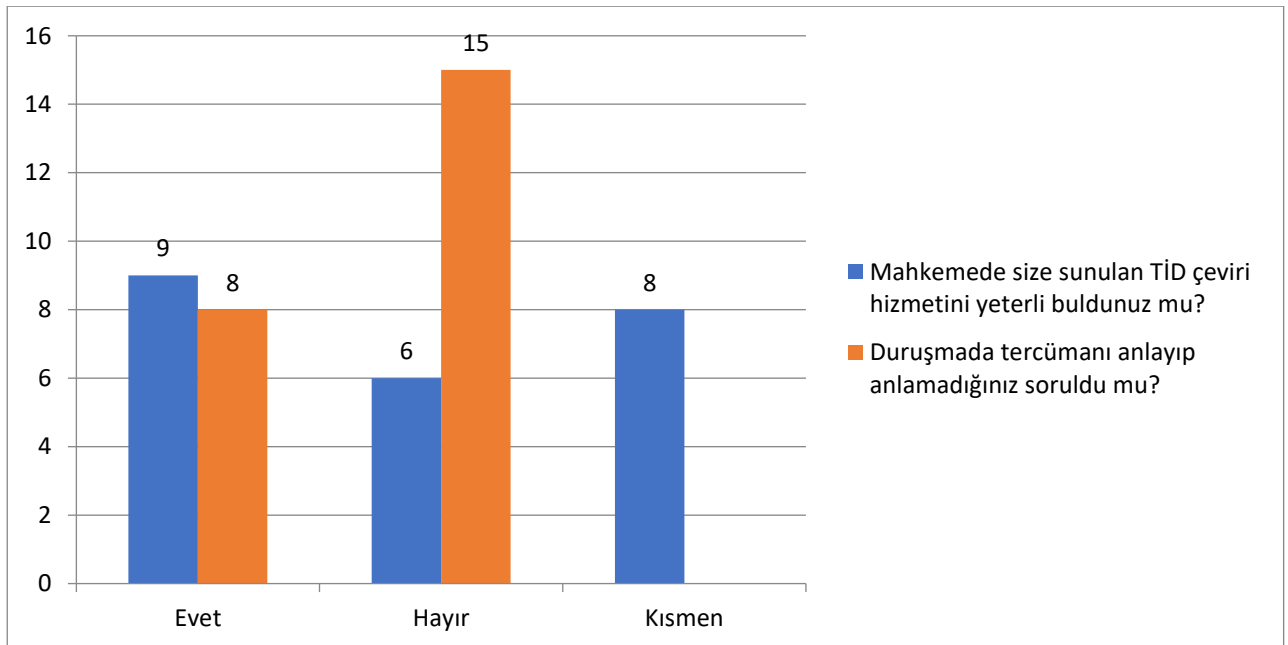
Tablo 3: Katılımcıların işitme kaybı yüzeyi

İşitme kaybı düzeyleri	Katılımcı sayısı
0-26 dB Normal İşitme (işitme kaybı yok)	-
27-40 dB Çok Hafif Derecede İşitme Kaybı	-
41-55 dB Hafif Derecede İşitme Kaybı	3
56-70 dB Orta Derecede İşitme Kaybı	6
71-90 dB İleri Derecede İşitme Kaybı	12
91 ve üstü Çok İleri Derecede İşitme Kaybı	2
Toplam	23

23 katılımcıdan 6'sının fiziksel ve görme ve benzeri ikinci bir engeli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların %13'ünün lisans, diğerlerinin lise (%47,8), ortaokul (%21,7) ve ilkokul (%17,4) mezunu olduğu görülmektedir.

2000-2022 yılları arasında %78,3'ünün 1-3 defa, %21,7'sinin 4-10 defa mahkemede çeviri hizmeti almış olduğu görülmektedir.

Anketteki ikinci bölüm katılımcıların aldıkları çeviri hizmetindeki çeviriye yönelik 9 sorudan oluşmaktadır. Buna göre Grafik 1'de ilk iki soruya verilen yanıtlarda görüldüğü gibi katılımcıların %39,1'inin (No 9) mahkemede sunulan TİD çeviri hizmetini yeterli bulduğu, %26,1'inin (N 6) yeterli bulmadığı ve %34,8'inin (N 8) ise kısmen yeterli bulduğu görülmektedir. Konuyla ilgili tercümanın çevirisini anmayıp anlamadığı sorusunun sorulup sorulmadığı sorulmuştur ve katılımcıların %65,2'si (N 15) bu sorunun kendilerine sorulmadığını belirtmişlerdir.

Grafik 1: TİD çeviri hizmetinin yeterliliği ve Sağır bireyin tercümanı genel olarak anlaması

Evet diyen katılımcıların görüşleri genellikle tercümanın CODA (Children of Deaf Adult) olması nedeniyle yeterliliğinin tam olması yönündedir. Katılımcılar CODA'ların işitme engelli kültürlerini bildiklerini, daha akıcı olduklarını, mimik yüz ifadesi ve vücut dilinin uygun şekilde kullandıklarını dile getirmişlerdir (N 9). Ayrıca tercümanın Kamu kurumunda (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) çalışması nedeniyle katılımcıların görüşleri genellikle yeterliliğinin tam olması yönündedir (N 3).

Yanıtları Hayır ve Kısmen olan katılımcıların (N 14) görüşleri değerlendirildiğinde çevirinin akıcı olmadığı, mimik yüz ifadesi ve vücut dilinin uygun şekilde kullanmadıkları, sağır işaret dili özelliklerine uygun dil kullanmadıkları görülmüştür. Bir katılımcının "7 kez hizmet aldım. Her seferinde yeminli tercüman bulmak çok zor. Tercümanla anlaşamadığımız durumlarda duruşma salonunu terk etmesini istediklerim oldu" başka bir katılımcının, "Tercüman duruşma esnasında mahkemenin ağırlığının kaldıramayıp çekilmek istediğini ve tercümanlığa devam etmek istemediğini söyledi. Hemen farklı bir tercüman buldular" ve diğer bir katılımcının "İşareti çok kötüydü, zaten mahkemeden çekildi, duruşma ertelendi. Avukat ile saatlerce bekledik" ifadeleri, katılımcıların aldıkları çeviri hizmetine yönelik sorunlara örnek gösterilebilmektedir.

Katılımcılara, *Duruşmada tercümanı anlayıp anlamadığınız soruldu mu?* sorusunun sorulup sorulmadığı yöneltildiğinde, %65,2' sine (N 15) bu sorunun sorulmadığı, %34,8'ine (N 8) ise sorulduğu gözlemlenmiştir.

Çeviri ile ilgili Tablo 4'te yer alan 5 soru 23 katılımcıya yöneltilmiştir. *Mimik, yüz ifadesi ve vücut dilini kullanılmasına yönelik katılımcıların değerlendirmelerine bakıldığında 12 katılımcının olumlu, 10 katılımcının da olumsuz yönde görüş bildirdiği görülmektedir. Tercümanın dilinin sağır işaret dili özelliklerine uygunluğuna yönelik katılımcıların değerlendirmeleri incelendiğinde ağırlıklı olarak olumlu yönde (N 14) görüş bildirdiği görülmektedir. Çeviri süresinin yeterliliğine yönelik katılımcılar ağırlıklı olarak (N 12) olumlu yönde görüş bildirmiştir. Hâkimin ya da duruşmaya taraf olan diğerlerinin sorularını TİD çevirmeni çevirirken kendilerine uygun açıklama/sadeleştirme yapılmasını olumlu yönde (N 13) değerlendirmektedirler. Son olarak duruşma esnasında görevlendirilen TİD çevirmenin iletişim için konumlandırılmasını genellikle olumlu buldukları (N 14) görülmektedir.*

Tablo 4: Türk İşaret Dili mahkeme çevirmenliği hizmeti almış Sağır bireylerin çeviri ile ilgili görüşleri

	Sorular	Çok kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi	Toplam
1	Mimik, yüz ifadesi ve vücut dilini kullanması nasıl değerlendiriyorsunuz?	4	6	1	0	12	23
2	Tercümanın dilinin sağır işaret dili özelliklerine uygunluğunu nasıl değerlendiriyorsunuz?	2	3	4	5	9	23
3	Çeviri süresinin yeterliliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?	4	5	2	2	10	23
4	Hakimin ya da duruşmaya taraf olan diğerlerinin sorularını TİD çevirmeni	4	3	3	2	11	23

	çevirirken size uygun açıklama/ sadeleştirme yapılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?						
5	Duruşma esnasında görevlendirilen TİD çevirmenin iletişim için konumlandırılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?	1	2	6	0	14	23
	Toplam	15	19	16	9	56	115

Katılımcıların *Sizce mahkemelerde çeviri hizmeti veren TİD çevirmenleri hangi mesleki becerilere/yeterliliklere sahip olmalıdır?* sorusuna verdikleri yanıtlar dikkate alındığında; genellikle tercümanların CODA olması gerektiği (N 7), TİD tercümanların terim, sağır kültürü ve meslek bilgisine hakim olmaları gerektiği, TİD tercümanların işitme engelliler derneklerine gitmesi gerektiği, TİD tercümanların derneklerde dil yeterliliklerini geliştirebileceği yönünde olduğu görülmüştür. Ayrıca bir katılımcının aşağıda yer alan ifadesi katılımcıların TİD Tercümanlarının mesleki becerilere ve yeterliliklere dair ayrıntılı beklentileri olduğunu göstermektedir.

‘işaret dili bilgisinin ve tecrübesinin olması gerekir. Eğer mahkemede tercüman olacaksak mesleki terimlere hâkim olması gerekir. Mahkemede her şey olabilir. İcra, Hak, Senet, Hırsızlık... Hepsini bilmeli ve duruşmada tercüman olacak cesarete de sahip olmalı.’

Katılımcılara çevirmen meslek etiği ilkelerinden tarafsızlık ilkesine yönelik 9 soru (bkz. Tablo 5) yöneltilmiştir. “TİD çevirmeni ile duruşma konusu dışında iletişimde bulundunuz mu?” sorusuna katılımcıların %56,5’i Evet derken, %43,5’i Hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların %60,9’u TİD çevirmeniyle mahkemede duruşma öncesinde veya sonrasında görüşmediğini, %39,1’i de görüştüğünü belirtmiştir. Bahse konu soruya yönelik katılımcılardan Evet/Hayır yanıtlarının nedenleri konusunda açıklama istendiğinde 2 katılımcının “bazı konularda bana destek sağlaması sadece mahkeme ortamında değil sosyal ortamda karşılaştığım sorunlarla ilgili bana yardımcı olur” ve bana yardım etti kredi davasında hukuki olarak beni yönlendirdi.” yorumları dikkat çekicidir. Hayır diyen katılımcılar “mahkeme ortamlarının ciddi ortamlar olduğunu” belirtmişlerdir.

Tablo 5: Türk İşaret Dili mahkeme çevirmenliği hizmeti almış Sağır bireylerin tarafsızlık etik ilkesine yönelik görüşleri

	SORULAR	Evet	Hayır	Toplam
1	TİD çevirmeni ile duruşma konusu dışında iletişimde bulundunuz mu?	13	10	23
2	TİD çevirmeni ile mahkemede duruşma öncesinde veya sonrasında görüştünüz mü?	9	14	23
3	Mahkemede bir terimi bilmediğiniz ya da çeviriyi anlamadığınız için çevirmenden açıklamasını istediğiniz oldu mu?	16	7	23
4	Mahkemede çeviri hizmeti sunan çevirmen tanıdığınız biri miydi?	13	10	23
5	Mahkemede çevirmenden hukuki açıdan (herhangi bir iletişim kanalı aracılığıyla) tavsiye veya yardım istediğiniz durumlar oldu	5	18	23

	mu?			
6	Mahkemede çevirinizi yapan çevirmene hediye vb. verdiniz mi?	2	21	23
7	Mahkemede çevirinizi yapan çevirmen sizden bir ücret talep etti mi?	2	21	23
8	Mahkemede TİD çevirmeninin tarafsızlık prensibine uygun davrandığını düşünüyor musunuz?	16	7	23
9	Mahkemede tarafsızlığı bozduğu düşüncesiyle duruşmada çevirmenin çeviri yapma işinden kendisinin çekildiği ya da hâkimin çevirmenin çekilmesini istediği ya da sizin tercih etmediğiniz oldu mu?	4	19	23

SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye’de son 10 yılda en az bir kez Türk İşaret Dili (TİD) mahkeme çevirmenliği hizmeti almış Sağır bireylerin aldıkları çeviri hizmetine yönelik görüşleri araştırılmıştır. Türkiye’de TİD mahkeme çevirmenliği hizmeti almış 23 Sağır bireyle aldıkları çeviri hizmetine yönelik görüşleri çoğunlukla çevrim içi olarak anket sorularının TİD’e çevirisi yapılarak elde edilmiştir. Katılımcıların %13’ünün lisans eğitimi, diğerlerinin de ortaöğretim eğitimi aldığı belirlenmiştir. Sağır toplumun eğitime erişimi son yıllarda artmış olsa da bu yaş grubunda (44) özellikle yükseköğretime erişemedikleri görülmektedir.

Özet olarak katılımcıların aldıkları çeviri hizmetiyle ilgili görüşleri incelendiğinde sadece %39,1’inin mahkemede sunulan TİD çeviri hizmetini yeterli bulduğu görülmektedir. Bulgular katılımcıların mahkemede sunulan TİD çeviri hizmetini yeterli bulmadıkları yönündedir. Tercümanların yaptıkları çeviriyi Sağır bireyin anlayıp anlamadığını sormadığı (%65,2) da tespit edilen bulgular arasındadır. Kullanılan işaret dilinin Sağır kültürün kullandığı doğal dilden kimi zaman uzaklaşabildiği ve işaret dilinde keskin yöresel farklılıkların olduğu hatta yapılan çevirinin günlük dilden farklı ifadeler ve hukuk terimleri içerdiği düşünüldüğünde bu sorunun gerekliliği çeviri kalitesini etkileyen önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Bunun yanı sıra çeviri kalitesi ile ilgili bulgulardan çıkan sonuçlar katılımcıların TİD tercümanlarını genellikle olumlu bulduklarını ancak *Mimik, yüz ifadesi ve vücut dilini kullanılmasına* yönelik sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Tercümanların Sağır toplumla zaman geçirerek el dışı hareketlere de hâkim olması beklenmektedir.

Etik konusuna yönelik görüşlerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında özet olarak katılımcıların %56,5’inin tercümanları tanıdığı yönündedir. Bu durum tarafsızlığı bozacağı düşüncesiyle tercih edilmemektedir. Ayrıca katılımcıların %21,7’sinin mahkemede çevirmenden hukuki açıdan (herhangi bir iletişim kanalı aracılığıyla) tavsiye veya yardım istediği görülmüştür. Bu sonuçlar alanda yapılan çalışmalarla koşutluk içindedir. Örneğin, Şen Bartan, Aral ve Karabulut’un çalışmasında (2021) mahkeme tercümanlarıyla görüşmeler sonucunda tarafsızlık ilkesi ile ilgili olarak tercümanların yarısından fazlasının hem davalı hem de davacı için çeviri yaptıklarını ve %72’sinin mahkemede tanıdığına hizmet verdiği belirtilmektedir. Benzer biçimde tercümanların %78,3’ünün hukuk veya hukuk sistemi bilgisine dair bir eğitim almadığı görülmektedir. Ayrıca yukarıda belirtildiği gibi Sağır toplumun bu çalışmada gözlemediği

eğitim düzeyi dikkate alındığında ve bilgiye erişimlerinin genel olarak kısıtlı olduğu göz önünde bulundurulduğunda çevirmenden mesleki açıdan sorumlu olmadığı ve yetki sınırını aşabileceği bir konu olan hukuki açıdan (herhangi bir iletişim kanalı aracılığıyla) tavsiye veya yardım alması kaçınılmaz görünmektedir. Tercümanın yardımcı rolü tartışılmalı bir konu (Conker, 2017) olmuştur ve her ne kadar verilen çeviri hizmetinde tercümanın görünmez olması bir hayal olarak belirtile de (UNHCR Avusturya, 2017, s. 4) özellikle mahkeme ortamlarında hukuki hak kaybının yol açacağı mağduriyet göz önüne alındığında mahkemede görevli tercümanların yetki sınırını aşmaması, hukuki açıdan (herhangi bir iletişim kanalı aracılığıyla) tavsiye veya yardım vermemesi gerekmektedir. Bunun yerine tercüman Sağır bireyi hukuk alanında bir uzmana yönlendirebilir.

Sonuç olarak bu çalışmayla katılımcıların mahkemede sunulan TİD çeviri hizmetini yeterli bulmadıkları ve çeviri kalitesi ve etik ilkelerle ilgili beklentilerini ayrıntılı ve bilinçli biçimde dile getirdikleri görülmektedir.

Sağır katılımcıların sorulan açık uçlu sorulardan elde edilen verilere göre sonuçta mahkemelerde görev yapacak tercümanların CODA (Children of Deaf Adult) olması gerektiği (N 7) ve hukuk bilgisine, terimlere, Sağır kültürüne ve doğal dile hâkim olması gerektiği gibi ayrıntılı beklentiler içinde olduğu diğer sonuçlar arasındadır, bir başka deyişle bu nitelikler kendi gereksinimlerine karşılık gelerek hukuki süreçlerde yardım ettiği için tercih sebebi olduğu gözlenmiştir. Bu yönüyle çalışmanın bir ilk olarak Sağır toplumun düşüncelerini elde ederek alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda alan uzmanlarının mahkemelerde TİD çeviri hizmeti verecek tercümanların eğitimlerini planlamaları oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- Arslan, Serhat (2016). Çeviri Etkinliğinde Çeviri Etiğinin Önemi ve Etik Sorunların Felsefe Temelinde Yeniden Değerlendirilmesi. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 2 (3) , 211-225. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/skad/issue/21060/226772>
- Austria, U. N. H. C. R. (2017). Handbook for interpreters in asylum procedures. *Vienna: UNHCR Austria*.
- Australian Sign Language Interpreters' Association. 2007. "Code of Ethics and Guidelines for Professional Conduct." <https://aslia.com.au/wp-content/uploads/ASLIA-Code-of-Ethics.pdf>.
- Judicial Council of California. 2013. "Professional Standards and Ethics for California Court Interpreters." <https://www.courts.ca.gov/documents/CIP-Ethics-Manual.pdf>.
- Bajčić, M., ve Basaneže, K.D. (2016). Towards the Professionalization of Legal Translators and Court Interpreters in the EU: Introduction and Overview. *In Towards the Professionalization of Legal Translators and Court Interpreters in the EU*, edited by Martina Bajčić and Katja Dobrić Basaneže, 1-14. Cambridge: Cambridge Scholars.
- Carr, Silvana vd (1997). *The Critical Link: Interpreters in the Community*, Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Chang, W. BC, ve Manuel U. A. (1975). Interpreters for the defense: Due process for the non-English-speaking defendant. *CALIF. I. REv.*, 63, 801.

- Gile, D. (1991). A communication-oriented analysis of quality in nonliterary translation and interpretation. In *Translation: Theory and Practice, Tension and Interdependence*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, s. 188–200.
- De Wit, Maya, & Sluis, I. (2014). Sign language interpreterquality: the perspective of deaf sign language users in the Netherlands, in: *TheInterpreters' Newsletter*, 19 (2014), pp. 63-85.
- Diriker, Ebru (2011). *User expectation surveys: Qestioning findings and drawing lessons for interpreter training*. İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi , 2 (3) , . Retrieved from<https://dergipark.org.tr/en/pub/iuceviri/issue/1231/14423>
- Diriker, Ebru, ve Şehnaz Tahir-Gürçağlar (2004). Community interpreting in Turkey. Hacettepe Üniversitesi *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 14, 73-93.
- Diriker, Ebru (2015). *On the evolution of the interpreting profession in Turkey: From the Drogomans to the 21st century*. In Tahir-Gürçağlar, Ş., Paker, S., Milton, J. (Eds.), *Tradition, tensionandtranslation in Turkey*, (pp. 89-107). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Duman, Duman (2018). *Toplum Çevirmenliğine Yorumbilgisel Bir Yaklaşım: Sağlık Çevirmeni ve Öznellik*. Doktora tezi, Yıldız Technical University.
- Eryılmaz, Eniseve Demez, Neslihan (2021). Türkiye'deki Mahkeme Çevirmenliğinin Çevirmen Meslek Standardı Açısından Değerlendirilmesi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 2021 (31) , 127-157 . DOI: 10.37599/ceviri.1010487
- Kurz, I. (2001). Conference Interpreting: Quality in theEars of the User. *Meta*, 46(2), 394–409. <https://doi.org/10.7202/003364ar>
- Napier, J. ve Tobias, H. (2016). Justisigns: A European Overview of Sign Language Interpreting Provision in Legal Settings. *Law, SocialJusticeand Global Development*, no. 2. https://warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/lgd/lgd_issue_2016_2/napier__haug_20162.pdf.
- Solow, Sharon Neumann(1981). *Sign Language Interpreting: A Basic Resource Book*. Silver Spring, MD: National Association of theDeaf.
- Ross, J. M. (2018). Toplum Çevirmenliği Eğitimi, Çeviri Pratiği, Yerel Gerçekler, Uluslararası Uygulamalar ve Araştırmanın Önemi, In *Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar*, edited by Ebru Diriker, 113–152. İstanbul: Scala, 283-314.
- Ross, J. M. (2020). Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki doktorların gözüyle gönüllü-amatör çevirmenlik. İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi, (11),55-82 <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuceviri/issue/56814/795791>.
- Şen Bartan, Ö. ,Aral, M. & Karabulut, Ş. (2021). Sign Language Court Interpreters in Turkey: Professionalization and Impartiality . *transLogosTranslation Studies Journal*, 4 (1) , 26-56. DOI: 10.29228/transLogos.30
- Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları
- Yücel, B. E. (2018). *Mahkeme Çevirmeninin Görünürlüğü ve Rolü*, Doktora Tezi., İstanbul Üniversitesi.

Elektronik Kaynaklar

- Bakanlık e-Bülten 2021 Eylül – Ekim. (Ekim 2021). Erişim adresi (27 Aralık 2021): https://www.aile.gov.tr/media/89041/yasli_nufus_istatistik_bulteni.pdf

- İşaret Dili Uygulamaları. (18 Ocak 2021) Aile Bakanlığı sitesinde. Erişim adresi (27 Aralık 2021): <https://www.csgb.gov.tr/haberler/erisilebilirlik-yilinda-isaret-dili-uygulamalari-yayginlastirildi/>
- Güncel Türk İşaret Dili Sözlüğü. (25 Ekim 2020) Aile Bakanlığı sitesinde. Erişim adresi (27 Aralık 2021): <https://www.csgb.gov.tr/haberler/guncel-turk-isaret-dili-sozlugune-86-farkli-ulkeden-2-7-milyon-defa-erisim-saglandi/>
- İşaret Dili Çevirmen Yeterliliği. (12 Aralık 2014) MYK sitesinde. Erişim adresi (27 Aralık 2021): <https://www.myk.gov.tr/index.php/haberler/34-meslek-standartlar-dairesi-bakanl/1794-aret-dili-cevirmeni-seviye-6-taslak-yeterlili-hazrlandi>
- İşaret Dili Tercüman İstihdamı. (16 Mart 2021) Adalet Basın içinde. Erişim adresi (27 Aralık 2021): <https://basin.adalet.gov.tr/turkiye-de-ilk-defa-adliyelere-isaret-dili-tercumani-istihdam-edilecek>
- Bilirkişi İlanı. (01 Ekim 2021) Denizli Adalet içinde. Erişim adresi (27 Aralık 2021): https://denizli.adalet.gov.tr/2021-yili-tercuman-bilirkisi-ilani_52031
- Bilirkişi İlanı. (22 Aralık 2021) Denizli Adalet içinde. Erişim adresi (27 Aralık 2021): <https://denizli.adalet.gov.tr/2022-yili-tercuman-bilirkisi-listesi>
- TİDYeS Koşulu.(25 Ocak 2022) Adalet Bakanlığı sitesinde. Erişim adresi(16 Eylül 2022):
- Bilirkişi Daire Başkanlığı Ek 2 Aranan Nitelikler (2022). <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/25012022225424EK-2.pdf>

EKLER

Ek 1: TİD Mahkeme Çevirisi Hizmeti almış kişilere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları

Sizi, “Türk İşaret Dili Mahkeme Çevirmenlerinin Türkiye’deki Mesleki Durumu ve Tarafsızlık İlkesi Açısından İncelenmesi” başlıklı araştırmamıza katkıda bulunmak için davet ediyoruz.

Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Ankara Üniversitesi Türk İşaret Dili Çevirmenliği ve Sağır Çalışmaları Yüksek Lisans Programı ve Kırıkkale Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı’nda görevli Dr. Öğretim Üyesi Özgür Şen Bartan (ozgursen1@yahoo.com) Ufuk Çelebioğlu, Erdem Önal, Mesut Yazıcı adlı araştırmacılar tarafından yürütülmesi planlanan çalışmada Sağır ve İşitme Kayıplı bireyin Türk İşaret Dilinde mahkeme çevirmenlerinden aldığı hizmetle ilgili görüşleri incelenecektir.

Araştırmaya sadece Türk İşaret Dili Mahkeme çevirmenlerinden hizmet almış sağır bireyler katılabilecektir. Bu araştırmaya 30 Sağır ve İşitme Kayıplı bireyin gönüllülük esasıyla dahil edilmesi planlanmaktadır.

Bu yarı yapılandırılmış görüşme formu TİD Mahkeme Çevirisi hizmeti almış kişilerin konuyla ilgili görüş ve önerilerini almak için hazırlanmıştır.

Toplam 28 soru bulunan anketin uygulanması yaklaşık 10-15 dakika sürmektedir.

Bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Aşağıda yer alan sorulara vereceğiniz yanıtlar yalnızca bilimsel amaçla isim belirtilmeden kullanılacaktır. Eğer bu çalışmaya katılmak istiyorsanız, online sistemde yukarıda sunulan bilgilendirilmiş onay formunu okuyup araştırmaya katılmayı onayladığınıza dair ilgili kutucuğu işaretlemeniz gerekmektedir. Bu işaretleme siz katılımcının onay imzası yerine geçmektedir.

Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

Araştırmacıların adları:

Dr. Öğretim Üyesi Özgür Şen Bartan

Ufuk Çelebioğlu

Mesut Yazıcı

Erdem Önal

1. **Yaşınız**
2. **Cinsiyetiniz?**
Kadın( )
Erkek( )
Belirtmek istemiyorum( )
3. **Yaşadığınızı şehir?**
4. **İşitme kaybı düzeyinizi belirtiniz**
0-26 dB Normal İşitme (işitme kaybı yok) ( )
27-40 dB Çok Hafif Derecede İşitme Kaybı( )
41-55 dB Hafif Derecede İşitme Kaybı( )
56-70 dB Orta Derecede İşitme Kaybı( )
71-90 dB İleri Derecede İşitme Kaybı( )
91 ve üstü Çok İleri Derecede İşitme Kaybı( )
5. **Başka bir engeliniz var mı? (Görme, fiziksel, engel vb)**
Evet ( )
Hayır ( )

6. Engeliniz nedir?
7. Eğitim düzeyiniz?
İlkokul( )
Ortaokul( )
Lise( )
Lisans( )
Yüksek Lisans( )
Doktora( )
8. Lisans bölümünüz nedir?
9. Mahkemelerde hangi yıllar arasında TİD çeviri hizmetin aldınız?
2021-2011( )
2011-2000( )
Daha eski( )
10. Mahkemelerde kaç kez TİD çeviri hizmeti aldınız?
1-3 defa( )
4-10 defa( )
10+defa ( )
11. Mahkemede size sunulan TİD çeviri hizmetini yeterli buldunuz mu?
Evet( )
Hayır( )
Kısmen( )
Evet, neden?
Hayır, neden?
12. Duruşmada tercümanı anlayıp anlamadığınız soruldu mu?
Evet( )
Hayır( )
13. Mimik, yüz ifadesini ve vücut dilini kullanmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
12345
Çok kötü   Çok iyi
14. Tercümanın dilinin sağır işaret dili özelliklerine uygunluğunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
12345
Çok kötü   Çok iyi
15. Çeviri süresinin yeterliliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?
12345
Çok kötü   Çok iyi
16. Hakimin ya da duruşmaya taraf olan diğerlerinin sorularını TİD çevirmeni çevirirken size uygun açıklama/ sadeleştirme yapılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
12345
Çok kötü   Çok iyi

17. Duruşma esnasında görevlendirilen TİD çevirmenin iletişim için konumlandırılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

12345

Çok kötü   Çok iyi

18. Sizce mahkemelerde çeviri hizmeti veren TİD çevirmenleri hangi mesleki becerilere/yeterliliklere sahip olmalıdır?
19. TİD çevirmenine kişisel bilgilerinizi verdiniz mi? Duruşma konusu dışında iletişimde bulundunuz mu?
Evet( )
Hayır( )
20. TİD çevirmeni ile mahkemede duruşma öncesinde veya sonrasında görüştünüz mü?
Evet( )
Hayır( )
Evet, neden?
Hayır, neden?
21. Mahkemede bir terimi bilmediğiniz ya da çeviriyi anlamadığınız için çevirmenden açıklamasını istediğiniz oldu mu?
Evet( )
Hayır( )
22. Mahkemede çeviri hizmeti sunan çevirmen tanıdığınız biri miydi?
Evet( )
Hayır( )
23. Mahkemede çevirmenden hukuki açıdan (herhangi bir iletişim kanalı aracılığıyla) tavsiye veya yardım istediğiniz durumlar oldu mu?
Evet( )
Hayır( )
Evet, neden?
24. Mahkemede çevirmenin hukuki açıdan size tavsiye verdiği veya yardım ettiği durumlar oldu mu?
Evet( )
Hayır( )
Evet, neden?
25. Mahkemede çevirinizi yapan çevirmene hediye vb. verdiniz mi?
Evet( )
Hayır( )
26. Mahkemede çevirinizi yapan çevirmen sizden bir ücret talep etti mi?
Evet( )
Hayır( )
27. Mahkemede TİD çevirmeninin tarafsızlık prensibine uygun davrandığını düşünüyor musunuz?
Evet( )
Hayır( )
Evet, neden?
Hayır, neden?
28. Mahkemede tarafsızlığı bozduğu düşüncesiyle duruşmada çevirmenin çeviri yapma işinde kendisinin çekildiği ya da hâkimin çevirmenin çekilmesini istediği ya da sizin tercih etmediğiniz oldu mu?
Evet( )
Hayır( )
Evet, neden?
29. Eklemek istediğiniz bir şey varsa buraya yazınız.

Prof. Dr. Soner Akpınar

**ÇAĞDAŞ
TÜRK ROMANINDA
6-7 EYLÜL OLAYLARI**

Rumlar Etnisite ve Kimlik

Günce Yayınları

MUNİS FAİK OZANSOY

Yaşamı, Yapıtları, Sanatı

H. Yasemin Mumcu

Günce Yayınları

FAİK ÂLİ OZANSOY

YAŞAM ÖYKÜSÜ, YAPITLARI VE ŞAIRLİĞİ

DOÇ. DR. SEVİM KARABELA ŞERMET

Günce Yayınları

Dr. Murat Gür

**H. Tahsin Nuri'nin
Yiğitler Romanı ve
İzdivaç Dergisindeki
Öyküleri**

Günce Yayınları